

מסורת הש"ס

(א) לעיל יא: ויש"ג, (ב) לקמן קז: (ג) לקמן יז: קז: (ד) [לעיל ג: לקמן כז: (ה) [לקמן כד: ע"ש], (ו) לקמן יט: לא: (ז) [נחמספתא לפנינו לא: מנח"י רק בצפ"ה ה' דמכלתין מנח' בזה"ל ג' אחין נשואין ג' נשים נכריות ומת אחד מהן ועשה בזה שני מאמר ומת הרי גלו מולדות ולא מתייבמות זו היא צרת אשת אח מאב שחוללת ולא מתייבמת דברי ר' יוסף], (ח) [לקמן קט: (ט) [נכותות י"ח, י] [לקמן לא: (ס) [שם], (ע) [שם י:]

תורה אור השלם

1. והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו הפות ולא יקחה שמו מישׁרָאֵל: דברים כו ה' כי ישבו אחיהם הוריו ומת אחד מהם ובן אבן לו לא תהיה אשת הותם החרוצה לאיש וְרַיָּקָהּ יָבֵא עִלְיָהּ וְלִקְחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיָבִימָהּ: דברים כה ה'

הגהות הב"ח

(א) גבי' מתו או מיטל או נתגרש' דמקומו מותו: (ב) רש"י ד"ה אלף לדירה וכו' ומנח' נישואין שר' נפלה לפניה להתיבס: (ג) ד"ה משום וכו' דפקע ליה זכותיה משה: (ד) ד"ה צרת אילנות (ה"א) ע"ס ד"ה ומת גלף: (ו) ד"ה שלף מלטי וכו' צרתה מלטי וכו' לא צרתה לעשתי צרת וכו' לא צרתה וכו' וכו': דאורייתא תלד:

מוסף רש"י

הובא בעמוד קודם

תוס' חד מקבאי

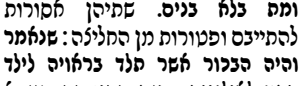
והלכתא צרת ממאנת [מותרת] אפילו [הזן] שמיאנה בו ולא גוריהן משום בתי ממאנת שאתורה משום דבשעת נפילה נראית כנשוא בתי והממאנת עצמה אסורה לזה שמיאנה בו ומותרת לאחיו כשמואל דאמר מיאנה לזה מותרת לזה: גרסינן בנדה פרק בנות כותשין קטן וכוותש לן חולצין ולא מייבמין קטן שמא [ימצא] סריס קטנה שמא תמצא אילונות ואקשינן כי תמצא אילונות מאי הוי מה מקח טעות הוא ואין כאן אסור אשת אח ואפי' גט לא בעיא הדא תנן וכולן אם נמצאו אילונות צרותיהן מותרות להתיבס ואם אילונות היתה צריכה גט מספק אמאי מותרת להתיבס צרת עברה היא אלא לאו ש"מ דאילונות לא בעיא גט ועוד הניא ב"ב הוורק כל עריות שאמרו צרותיהן מותרות הלכו הצרות האלו ונישאו ונמצאו אילונות תצא מהו ומה שמת' כיון דנמצאו העריות אילונות לא צרת עברה היא כלל ומותרת להתיבס מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה בעלה בשעת קידושין צריכה גט מספק שמא יקפיד לה הבעל שמא לא יקפיד ואין לה כתובה דאוק' ממונת בחזקת מריה וזו היא ששנינו הממאנת והשניה והאילונות אין להן כתובה משמע הא גט בעיא כדרייקין ב"ב המדרי כנסה סתם אין לה כתובה כתובה הוא דלא בעיא הא גט בעיא. והכי נמי איכא למימר גבי אילונות כתובה הוא דלית לה הא גט בעיא ועוד דקתני אילונות דומיא מה שניה צריכה גט אף אילונות שלא הכיר בה צריכה גט או מדרבנן או משום ספק שמא לא יקפיד הבעל בשעת קידושין ואע"פ שמקפיד עתה שודע לו שהיא אילונות וכיון דצריכה גט אמרינן התם שמא תמצא אילונות והיא אשת אחיו שלא במקום מצוה. ומתני' דהכא ודפרק הוורק לא קשה לרובא כלל דהא ס"ל לרבא דאפילו צרת בתי אילונות דהכיר בה בשעת קידושין ונשואין צרתה מותרת

חמש עשרה נשים

א"ל פניסוה. אתרווייהו לישי מהדר דקתני אחת כשרה ואחת פסולה אלמא היא אסורה וצרתה מותרת: **כרת ממאנת**. נפלו לפניו ז' יבמות מאח אחד גדולה וקטנה ומיאנה בו הקטנה צרתה אסורה: **נמאן**. אסורה אילינא אף לשאר אחין השתא היא גופה מותרת לזה: **אלא לידידה**. ליבס שמיאנה

בו אסורה דמילאן עקר ליה לזיקה וקאי עליה כגשת אח. וא"ת מילאן נישואין קמאי עקר והרי היא נכרית אכלו ומותרת לו גזירה דרבנן היא הואיל ולא מיאנה כדאשון ומנח' נישואין (ו) נפלה להתיבס נראית כגשת אחיו והכי אמרי' לקמן משעת נפילה נראית ככלתו כו'. והא דשמואל

בפ' ז"ש (לקמן דף ק:): **משום לרס בתו ממאנת**. דלמי למישרי צרת בתו קטנה שנפלה לו לייבוס ומיאנה בו דלמרינן נישואין קמאי קא עקרא ואין זו צרת ערוה. והי"ד מילאן בתו הואיל והוא קיים דלזין מילאן אלא צימומה שלא קיבל אציה קידושיה משכחת לה צימומה בתי האכ כדתנן בפירק ז"ש (ש"ס) קטנה שהשאלה אציה ונתגרשה הרי היא יתומה בתי האכ דפקע (ו) לה זכותיה מינה משייתה מרשותו ואם הלכה ונשאת לאחי אציה יכולה למאן ביבס בתי אציה: **מיאנה בצעל**. קטנה יתומה נכרית שמיאנה בצעל מותרת לחמיה לפי שעקרתה לקדושין והרי היא כמפוחה ולא כלתה היא: **ביבס אסורה לאניו**. דכיון דלדתי נישואין קמאי לוקחה ליבס נראית כגשתו גמורה ונראית ככלתו של זה: **ה"ג** בתו ממאנת: **משעת נפילה**. שנפלה בתו לפניו לייבוס והוצרכה למאן בו נראית כגשת אחיו ונראית צרתה צרת בת: **צרת אילונות**. הרי שהיה נשוי ז' נשים והא' אילונות. אילונות דוכתינא דלא ילדהי' לשון אכ וכו' מן האלן (י): **ומה בלא בניס**. שמהין אסורות להתיבס ופטורות מן החליצה: **שנאמר והיה הבכור אשר תלד כדאיה לילד פרט לאילונות**. וכיון דפטורה קיימא עליה כגשת אח וצרתה צרת ערוה. ואע"ג דהאי והיה הבכור אשר תלד מיותרס דמכלתין לקמן (דף כד.) בגדול החמיס והנהכל נפקא לן מהוה בגדול לייבס מ"מ דרשינן הך פרט לאילונות מאשר תלד דקרא יתירא הוא כיון דהבכור ביבס גופיה משמע: **מאמר**. קדושי יבמה: **הרי אלו שמי נשים: חוללות**. דלילו כנסה הוה פקעה זיקה קמיתא ולא הוה עלה אלא זיקת נשואי האחרון אכל מאמר לא מפקע זיקה והויה עלה קלת זיקת ראשון וקלת זיקת האחרון: **דכתיב ומם אחד מהם**. ולא זו שמתו ז' בעליה זיקת שניהם עליה ושמהין אסורות מדרבנן וקרא אסמכתא צעלמא כדמפרש בפ' ז' אחין' ובחליצה דחלד לא מיפטרל אלא דללא מצינ' חלד קלמו הואיל ולא כנסה ואי לא

עבד בה מאמר לא הואי עלה אלא זיקת ראשון והוה לכו שמי יבמות הבאות מצ' צמים ושחיהן מתייבמות: **שאיסור נפילה גרם לה**. שנפלה ז' פעמים מזיקה אחת: **שלא מצינו בכל הסורה**. שתאסר אלא מדרבנן הוא דמיתקרא שאין כאן איסור ערוה ואסורה צרתה (י): **הא דאורייתא**. תלד למעוטי צרת אילונות דאסירה ואפילו חליצה לא צעיא: **והא דרבנן**. כדמפרש טעמא בפ' ז' אחין' וקאסרי לה על השלישי: **כאן שפירי צה**. דרב אסי צשהכיר צה כשנשאה שהיא אילונות ואין כאן מקח טעות והרי היא אשמו וצרתה הויה צרת אילונות ורחמנא פטרה מאשר תלד ומתני' בשלא הכיר צה כשנשאה שתהא אילונות ומקחו מקח טעות ולאו אשמו היא לפיכך צרתה מותרת דלאו צרת אילונות היא: **שנמצאו**. לאחר נישואין:

פרק ראשון

יבמות

לחיא גופה כדלמרינן פ"ק דסוטה (דף ו. וסס) דספק סוטה חוללת ולא מתייבמת משום ק"ו: **מי אמרינן ק"ו במקום מצוה בוי**. וא"ת תפשוט מפ"ק דסוטה (דף ג.) דקתני חוללת ולא מתייבמת ומפרש בגמ' משום ק"ו וי"ל דאיכא התם טעמא אחרנא כדמפרש

התם: **צרתה נמי לא עברה ביה מעשה**. תימה נהי דלא עברה ביה מעשה מ"מ כיון דהממאנת אסורה ליה הוי צרתה כצרת ערוה והכי מדמה לה לממאנת דשריא לאחין: **אלא לאו ביבס** וקתני צרותיהן מותרות. שהמילאן עוקר לנישואין קמאי תימה למאי דס"ד השתא תקשה ליה סיפא דקתני כל שיכולה למאן ולא מיאנה צרתה חוללת ולא מתייבמת ואם איתא דעקרה נישואין קמאי תמאן השתא ותתיבס צרתה דהכי פריך עלה לקמן וי"ל דלמאי דסלקא דעתך השתא מצי למימר דמתני' בדליתא קמן שתמאן או בגדולה ולקמן דפריך עלה משום דצעי לאוקמי מתני' אפילו היא קטנה ואיתה קמן: **מאי לאו למעוטי צרת אילונות דשריא**. וא"ת אמאי לא פריך קתני דלעיל למאן דאסר צרת מחזיר גרושתו ולימא ליה מאי לאו למעוטי צרת מחזיר גרושתו דשרי וי"ל דלא משמע ליה למעוטי מזו היא אלא כיוצא בה דאילונות דמיא לאשת שני מתיס דזו וזו מותרות לצעיליה: **אכל מחזיר גרושתו נאסרה צרתה: רבנן שהיו**. וא"ת לרבא דשרי צרת בתו אילונות אפי' הכיר צה מה חידוש הוא לשנות בתוספתא וכולן שנמצאו אילונות בין בתי הצעל בין לאחר מיתה בשלמא לרב אסי צלטרין לאשמעינן בתי צעל דסד"א הואיל ובחיו נמצאת אילונות דלמאן קיבלה וי"ל דס"ד למיסקה כשנמצאת אחר מיתה משום דבשעת נפילה נראית כצרת בתו כדאסר לעיל צרת בתו ממאנת וא"ת מ"ש אילונות מממאנת יש לומר דהתם מיתקרא מילאן הכא לא מיתקרא מירי א"כ ממאנת אין לה קול ובשעת מילאן נראית כצרת בתו אכל אילונות יש לה קול וידוע שלא היתה צרת בתו וא"ת מאי פריך הכא לרבא דקתני שנמצאו נימא דנקט נמצאו לרצותא וי"ל דצהכיר צה איכא רצותא טפי להכי משני תני שהיו:

שגש

אלו חולצות ולא מתייבמות שנאמר וצרת אחת מהם יבמה יבא עליה מי שעליה זיקת יבם אחד ולא זיקת שני יבמין וקתני עלה אמר רב יוסף זו היא צרת אשת אח מאב שאיסור נפילה גרם לה שלא מצינו בכל התורה כולה כגון זאת זו היא למעוטי מאי לאו למעוטי צרת אילונות דשריא לא למעוטי צרת אילונות דאסירה ומאי זו היא דאיסור נפילה גרם לה צרתה בעיא חליצה אפילו חליצה לא בעיא מ"ט הא דאורייתא הא דרבנן תנן וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו אילונות צרותיהן מותרות לא קשיא כאן שהכיר בה כאן שלא הכיר בה דיקא נמי דקתני שנמצאו ולא קתני שהיו שמע מינה אמר רבא

הלכתא

לחיא גופה כדלמרינן פ"ק דסוטה (דף ו. וסס) דספק סוטה חוללת ולא מתייבמת משום ק"ו: **מי אמרינן ק"ו במקום מצוה בוי**. וא"ת תפשוט מפ"ק דסוטה (דף ג.) דקתני חוללת ולא מתייבמת ומפרש בגמ' משום ק"ו וי"ל דאיכא התם טעמא אחרנא כדמפרש התם: **צרתה נמי לא עברה ביה מעשה**. תימה נהי דלא עברה ביה מעשה מ"מ כיון דהממאנת אסורה ליה הוי צרתה כצרת ערוה והכי מדמה לה לממאנת דשריא לאחין: **אלא לאו ביבס** וקתני צרותיהן מותרות. שהמילאן עוקר לנישואין קמאי תימה למאי דס"ד השתא תקשה ליה סיפא דקתני כל שיכולה למאן ולא מיאנה צרתה חוללת ולא מתייבמת ואם איתא דעקרה נישואין קמאי תמאן השתא ותתיבס צרתה דהכי פריך עלה לקמן וי"ל דלמאי דסלקא דעתך השתא מצי למימר דמתני' בדליתא קמן שתמאן או בגדולה ולקמן דפריך עלה משום דצעי לאוקמי מתני' אפילו היא קטנה ואיתה קמן: **מאי לאו למעוטי צרת אילונות דשריא**. וא"ת אמאי לא פריך קתני דלעיל למאן דאסר צרת מחזיר גרושתו ולימא ליה מאי לאו למעוטי צרת מחזיר גרושתו דשרי וי"ל דלא משמע ליה למעוטי מזו היא אלא כיוצא בה דאילונות דמיא לאשת שני מתיס דזו וזו מותרות לצעיליה: **אכל מחזיר גרושתו נאסרה צרתה: רבנן שהיו**. וא"ת לרבא דשרי צרת בתו אילונות אפי' הכיר צה מה חידוש הוא לשנות בתוספתא וכולן שנמצאו אילונות בין בתי הצעל בין לאחר מיתה בשלמא לרב אסי צלטרין לאשמעינן בתי צעל דסד"א הואיל ובחיו נמצאת אילונות דלמאן קיבלה וי"ל דס"ד למיסקה כשנמצאת אחר מיתה משום דבשעת נפילה נראית כצרת בתו כדאסר לעיל צרת בתו ממאנת וא"ת מ"ש אילונות מממאנת יש לומר דהתם מיתקרא מילאן הכא לא מיתקרא מירי א"כ ממאנת אין לה קול ובשעת מילאן נראית כצרת בתו אכל אילונות יש לה קול וידוע שלא היתה צרת בתו וא"ת מאי פריך הכא לרבא דקתני שנמצאו נימא דנקט נמצאו לרצותא וי"ל דצהכיר צה איכא רצותא טפי להכי משני תני שהיו:

שגש

אלו חולצות ולא מתייבמות שנאמר וצרת אחת מהם יבמה יבא עליה מי שעליה זיקת יבם אחד ולא זיקת שני יבמין וקתני עלה אמר רב יוסף זו היא צרת אשת אח מאב שאיסור נפילה גרם לה שלא מצינו בכל התורה כולה כגון זאת זו היא למעוטי מאי לאו למעוטי צרת אילונות דשריא לא למעוטי צרת אילונות דאסירה ומאי זו היא דאיסור נפילה גרם לה צרתה בעיא חליצה אפילו חליצה לא בעיא מ"ט הא דאורייתא הא דרבנן תנן וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו אילונות צרותיהן מותרות לא קשיא כאן שהכיר בה כאן שלא הכיר בה דיקא נמי דקתני שנמצאו ולא קתני שהיו שמע מינה אמר רבא

הלכתא

שאמר הבעל בפירוש שיקפיד אם תמצא אילונות ותוספתא שכתב הרב אלפסי וכולן שנמצאו אילונות או שירי נשואות לאחרים בין בחיי הבעל בין לאחר מיתה כגון שגילה הבעל בחייו שיקפיד אם תמצא אילונות ורבינו יעקב תריץ אליבא דרב אשי כל זמן שלא הכיר בה הוראשון הרי היא כאשתו ואע"פ שאם היה מכיר בה והיה מקפיד יוצאה בלא גט ואע"פ כל זמן שלא הקפיד לא מחזיקין לה בכחי וההיא דתנן ב"ב הוורק מיירי שהכיר בהן הבעל שאין אילונות והקפיד והצרות לא ידעו בקפידת הבעל ונשאו ולפיכך תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו ומתני' דהכא נמי דקתני נמצאו אילונות ומותרות כגון שהקפיד הבעל בחייו שאמר אם תמצא אילונות ואגרשנה והתוספתא שכתב הרב אלפסי בין בחיי הבעל בין לאחר מיתה הבעל כגון שאמר הבעל בחיי שיקפיד אם תמצא אילונות אבל כל זמן שלא יקפיד וכו' אם מה הכיר בה לא מחזיקים ליה שיקפיד והרי היא כאשתו ולפיכך אמרו קטנה שמא תמצא אילונות ועוד יש לפרש אליבא

עין משפט גד מצוה

בזו א (מ"י) פ"ו מהל' יבום הלכה כז' טו"ע"ה אה"ע סימן קענ סעי' ד:
בזו ב ג מ"י פ"א מהל' גירוסין הלכה טו ח סמג עשין נ טו"ע"ה אה"ע סימן קנה סעי' יא וסימן קענ סעי' ד:
בזו ד מ"י פ"ו מהלכות יבום הלכה ח סמג עשין נא טו"ע"ה אה"ע סימן קענ סעי' ח:

תוספות ישינים

ביאנה צה מותרת בזה. כלומר כחמו לפי שהמילאן עוקר ראשון ותהיה כמו נכרית צעלמא. וי"ל דטעמא כהשם דמשעת נפילה שנתקן תנא דמכיון שצריכין לה ללא ממנו ע"י מילאן כדלמא כגשת אחיו כדלמרינן לקמן מיאנה ביבס אסורה לאניו משום דבשעת נפילה נראית כגשת אחיו ונמצא צרת מחזיר גרושתו עוקר דקדושין עשין וכל היתם מעולם כלתו ולא תנשאת כ"א תנשאות בתי: **מאי לאו למעוטי צרת אילונות דשריא**. אכל א"ל צרת סוטה וצרת מחזיר גרושתו דלזין לא למעוטי אלא לצותיה כהך שפסורה משום אשת אחרת. וא"ת דלמא אלא למעוטי צרת ממאנת (א) אלא היתם מעולם אשת אחיו ואינה אסורה רק משום גורמ משום צרת בתו ממאנת: (א) חסר כאן ומלא דנ"ל צרת ממאנת וי"ל דממאנת ממי לא הוה ערוה דסוטה דכיון דממאנה נמצא שגש (המשך)

תוס' חד מקבאי (המשך)

להתייבס אבל לרב אשי צרת אילונות שהכיר בה אפי' אשה בעלמא שאינה ערוה אסורה להתייבס ערוה אלא לעלמא בלא חליצה ומתני' דהכא ודפרק הוורק דאמר צרותיהן מותרות להתייבס דוקא נמצאו לאחר קידושין מפני שהוא מקח טעות (א) ולרבה דראי כיון ומותרת להתייבס כשנמצאו אילונות אין כאן קדושין כלל וא"כ קשיא ההיא דב' בנות כותשים דאמר קטנה שמא תמצא אילונות והא אמרת דאין כאן קדושין כלל ואם נמצאת אילונות אין כאן איסור אשת אח ואי לאו מתני' דהכא ההיא דב' הוורק ל"ק מידי דאיכא למימר (ולרבה) [דלרב אשין] נמי ספק מקח טעות הוא שמא יקפיד שמא לא יקפיד וחולצת ולא מתייבמת ונפשי שהלכו צרותיהן ומצינו בלא חליצה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה אבל מתני' הכא קתני נמצאו אילונות צרותיהן מותרות להתייבס ש"מ דודאי מותרות וי"ל (כפרה) [דרב אשין] מוקים לה למתני' דהכא כגון שירי נשואות

לחזקתיהן ורבינו יעקב תריץ אליבא דרב אשי כל זמן שלא הכיר בה הוראשון הרי היא כאשתו ואע"פ שאם היה מכיר בה והיה מקפיד יוצאה בלא גט ואע"פ כל זמן שלא הקפיד לא מחזיקין לה בכחי וההיא דתנן ב"ב הוורק מיירי שהכיר בהן הבעל שאין אילונות והקפיד והצרות לא ידעו בקפידת הבעל ונשאו ולפיכך תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו ומתני' דהכא נמי דקתני נמצאו אילונות ומותרות כגון שהקפיד הבעל בחייו שאמר אם תמצא אילונות ואגרשנה והתוספתא שכתב הרב אלפסי בין בחיי הבעל בין לאחר מיתה הבעל כגון שאמר הבעל בחיי שיקפיד אם תמצא אילונות אבל כל זמן שלא יקפיד וכו' אם מה הכיר בה לא מחזיקים ליה שיקפיד והרי היא כאשתו ולפיכך אמרו קטנה שמא תמצא אילונות ועוד יש לפרש אליבא

^(א) י"ל לדרישה דהאי וכו' וי"ל דנ"ל אש.